

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**TRŽNA STRUKTURA GOSPODARSTVA IN ZAPOSLENOST
NA GORENJSKEM**

Ljubljana, september 2009

ANJA NOVAK

IZJAVA

Študentka **Anja Novak** izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom **dr. Matjaža Komana**, in da dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 OPIS REGIJE	2
1.1 STAROSTNA STRUKTURA PREBIVALSTVA	3
1.2 IZOBRAZBENA STRUKTURA PREBIVALSTVA	4
2 GOSPODARSTVO NA GORENJSKEM	4
2.1 STRUKTURA GOSPODARSTVA	4
2.1.1 VELIKOST PODJETIJ	5
2.1.2 PODROČJE DEJAVNOSTI	6
2.1.3 OBČINE	7
2.2 POSLOVANJE DRUŽB	8
2.2.1 KAZALNIKI POSLOVANJA	8
2.2.2 ZUNANJA TRGOVINA	9
3 ZAPOSLENOST	10
3.1 PREGLED TRGA DELA	11
3.1.1 AKTIVNO PREBIVALSTVO	11
3.1.2 DELOVNO AKTIVNO PREBIVALSTVO	12
3.1.3 PRESEŽEK IN PRIMANJKLJAJ DELAVCEV OZ. DELOVNE SILE	14
3.1.4 ZAPOSLOVANJE TUJCEV	15
3.2 BREZPOSELNOST	15
3.2.1 STOPNJA BREZPOSELNOSTI	17
3.2.2 ZNAČILNOSTI BREZPOSELNIH OSEB	17
3.2.2.1 STOPNJA IZOBRAZBE	17
3.2.2.2 TRAJANJE BREZPOSELNOSTI	18
3.2.2.3 OBČINE STALNEGA BIVALIŠČA	18
4 PREDNOSTI, SLABOSTI, PRILOŽNOSTI IN NEVARNOSTI GORENJSKE REGIJE TER OBLIKOVANJE STRATEŠKE USMERITVE ZA REGIJO	19
SKLEP	22
LITERATURA IN VIRI	24

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Občine na Gorenjskem</i>	2
--	---

KAZALO TABEL

<i>Tabela 1: Starostna struktura prebivalstva na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2008</i>	3
<i>Tabela 2: Izobrazbena struktura prebivalstva na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2007</i>	4
<i>Tabela 3: Struktura družb po velikosti in struktura zaposlenih glede na velikost družb na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2008</i>	6
<i>Tabela 4: Struktura družb na Gorenjskem in v Sloveniji glede na področje dejavnosti leta 2008</i>	7
<i>Tabela 5: Struktura družb, zaposlenih in ustvarjenih skupnih prihodkov po gorenjskih občinah</i>	8
<i>Tabela 6: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2008</i> ..	9
<i>Tabela 7: Uvoz in izvoz na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2008</i>	10
<i>Tabela 8: Celotno, aktivno in delovno sposobno prebivalstvo ter stopnja aktivnosti na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2008</i>	11
<i>Tabela 9: Struktura aktivnega prebivalstva Gorenjske in Slovenije glede na statusno obliko aktivnosti</i>	12
<i>Tabela 10: Struktura zaposlenih glede na dejavnost poslovnih subjektov na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2008</i>	13
<i>Tabela 11: Struktura prijavljenih potreb po delavcih in pripravnikih po stopnjah izobrazbe na Gorenjskem leta 2008</i>	14
<i>Tabela 12: Struktura izdanih delovnih dovoljenj v letu 2008 na Gorenjskem</i>	15
<i>Tabela 13: Povprečna stopnja brezposelnosti na Gorenjskem leta 2008, po upravnih enotah</i>	17
<i>Tabela 14: Struktura registrirano brezposelnih oseb po stopnjah izobrazbe na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2008</i>	18
<i>Tabela 15: Struktura registrirano brezposelnih oseb po trajanju brezposelnosti na Gorenjskem in v Sloveniji konec leta 2008</i>	18
<i>Tabela 16: Struktura brezposelnih oseb po gorenjskih občinah leta 2008</i>	18
<i>Tabela 17: Gibanje BDP na Gorenjskem v obdobju 1999-2004</i>	19
<i>Tabela 18: SWOT analiza gospodarskega razvoja Gorenjske</i>	20

UVOD

Kljub temu, da je Slovenija relativno majhno gospodarstvo, je njena glavna značilnost raznolikost regij. Razlike se kažejo tudi v gospodarstvu, ki je eden izmed glavnih gradnikov delovanja države. Brezposelnost, tržna struktura, izobraženost in življenjski standard so temeljne karakteristike, ki prebivalcem regije zagotavljajo kakovost bivanja. Za uskladitev omenjenih razvojnih kazalcev znotraj države je potrebna usklajena regionalna politika, ki bi opazne razlike med regijami zmanjševala oz. slabosti regije spremenila v prednosti. Že nekaj časa me zanimata struktura trga in zaposlenost v Sloveniji, tako sem se v svojem diplomskem delu omejila na gorenjsko regijo, od koder tudi prihajam.

Namen diplomskega dela je s pomočjo statističnih podatkov predstaviti stanje gospodarstva in zaposlenosti na Gorenjskem v primerjavi s Slovenijo kot celoto. Cilja diplomskega dela sta ugotoviti stanje Gorenjske v primerjavi s slovenskim povprečjem, predvsem z vidika tržne strukture gospodarstva ter posledično zaposlenosti in brezposelnosti ter na podlagi tega narediti SWOT analizo in se osredotočiti na ukrepe, ki bi vodili v izboljšanje stanja.

Pri raziskovanju oz. zbiranju podatkov so mi bila v veliko pomoč letna poročila Agencije RS za javnopravne evidence in storitve ter letna poročila Zavoda RS za zaposlovanje.

Svojo diplomsko nalogo sem poleg uvodnega dela in sklepa razčlenila v štiri glavna vsebinska poglavja. V prvem poglavju bom podala splošen opis regije, njene osnovne parametre in predstavila nekatere kazalce. Dodala bom tudi starostno in izobrazbeno strukturo prebivalstva. Drugo, daljše poglavje bo osredotočeno na samo gospodarstvo na Gorenjskem. Razdeljeno bo na dve podpoglavji. V prvem podpoglavju, kjer bom analizirala strukturo gospodarstva na Gorenjskem, bom razvrstila velikost podjetji v štiri skupine in naredila primerjavo Gorenjske s stanjem v celotni Sloveniji. Nato bom raziskala strukturo gospodarstva na Gorenjskem po področju dejavnosti in nazadnje še po občinah. V drugem podpoglavju, katerega glavna tema je poslovanje družb, pa bom predstavila kazalnike poslovanja družb in podala opis zunanje trgovine gorenjskih podjetij. Nazadnje pa v zadnjem poglavju preidem na zaposlenost. Družbeno gledano je zaposlenost zelo pomembna tema, saj le-ta zagotavlja funkcioniranje družbe, v golem smislu pa metafizično preživetje posameznika, ki je osnovni gradnik družbe kot take. Zato lahko rečem, kot bodoča zaposlena oseba, da sem z zanimanjem pregledala pojav zaposlitve, ki je gonilna sila družbe, hkrati pa katalizator in gradnik gospodarstva. Tako sem tretje poglavje razdelila na dve podpoglavji, pregled trga dela in brezposelnost, v katerih razjasnjujem in podajam podatke, ki sem jih zbrala med raziskovanjem. V prvem podpoglavju tako podajam pregled trga dela, katerega sem razdelila na strukturo prebivalstva, presežek in primanjkljaj delavcev oziroma delovne sile in zaposlovanje tujcev. V drugem podpoglavju se osredotočam na brezposelnost, katero sem smiselno razdelila na stopnjo brezposelnosti in na značilnosti, ki jih brezposelne osebe posedujejo.

V zadnjem, vsebinsko najpomembnejšem poglavju, pa bom podala glavne ugotovitve, dobljene na podlagi prejšnjih poglavij. Primerjala bom gospodarski stanji Gorenjske in Slovenije ter s pomočjo SWOT analize (analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti) poskušala najti ukrepe, ki bi iz Gorenjske ustvarili konkurenčno in razvojno močno regijo. Na koncu diplomskega dela sledi še sklep, v katerem bom vse ugotovitve na kratko povzela in predstavila.

1 OPIS REGIJE

Naša državo sestavlja 12 statističnih regij: Pomurska, Podravska, Koroška, Savinjska, Zasavska, Spodnjeposavska, Jugovzhodna Slovenija, Osrednjeslovenska, Gorenjska, Notranjsko-kraška, Goriška in Obalno-kraška.

S 2.137 km² oz. 9,9 % površine države je Gorenjska šesta največja slovenska regija. Sestavljena je iz 18 lokalnih skupnosti: Bled, Bohinj, Cerklje na Gorenjskem, Gorenja vas – Poljane, Gorje, Jesenice, Jezersko, Kranj, Kranjska gora, Naklo, Preddvor, Radovljica, Šenčur, Škofja Loka, Tržič, Železniki, Žiri in Žirovnica (Regionalni razvojni program Gorenjske 2007-2013, str. 7).

Slika 1: Občine na Gorenjskem

Vir: BSC – Regionalna razvojna agencija Gorenjske, 2009.

Lega Gorenjske je ugodna, saj je prometno izredno dobro dostopna, predvsem zaradi avtocestnega in železniškega koridorja, svoje pa prispeva tudi letališče na Brniku.

Gorenjska ima raznoliko gorsko krajino, 46% površine prekrivajo gozdovi, kar 40,2% pokrajine se nahaja nad 1000 m nadmorske višine. Letno se na Gorenjskem proizvede približno desetina

vseh odpadkov v Sloveniji t.j. 77.000 ton, le 12% od tega se jih reciklira. Razgiban teren in podnebje ter bogata kulturna dediščina so dobra osnova za turistično dejavnost. Gorenjsko letno obišče 500.000 turistov, kar predstavlja okoli 20% vseh turistov v Sloveniji. Največ je Nemcev, Italijanov in Britancev, ki pri nas bivajo povprečno 3 dni, večinoma v hotelih. Gorenjska je tudi priljubljena destinacija za enodnevne izlete. Kmetijska dejavnost v tej regiji ne spada med najpomembnejše, vendar spadajo tukajšnja kmetijska gospodarstva kljub temu med večja v državi, tako po povprečni površini kmetijskih zemljišč v uporabi kot tudi po številu glav velike živine na kmetijsko gospodarstvo (Regionalni razvojni program Gorenjske 2007-2013, str. 7-14).

1.1 STAROSTNA STRUKTURA PREBIVALSTVA

Sestava prebivalstva glede na starost daje podlago trgu dela, saj so prebivalci tisti, ki ta trg ustvarjajo. Poleg tega starostna struktura pomembno vpliva na ekonomsko aktivnost in strukturo gospodarstva po dejavnosti. Tako vpliva na vse faze ekonomskega procesa (proizvodnja, razdelitev, menjava in potrošnja). Novejši demografski pojav je staranje prebivalstva, ki ima številne socialnoekonomske posledice, kot so javno finančni problemi (pokojninsko in zdravstveno zavarovanje ter dolgotrajna oskrba) in nižja akumulacija človeškega kapitala.

V Tabeli 1 prikazujem starostno strukturo prebivalcev Gorenjske in Slovenije konec leta 2008. Razdeljeni so v 5 starostnih razredov.

Tabela 1: Starostna struktura prebivalstva na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2008

Starostna skupina (v letih)		GORENJSKA	SLOVENIJA
0-14	Št.	30.256	284.054
	Delež v %	15,0	14,0
15-24	Št.	24.850	242.979
	Delež v %	12,3	12,0
25-39	Št.	45.050	452.796
	Delež v %	22,3	22,3
40-64	Št.	68.466	718.504
	Delež v %	34,0	35,4
65+	Št.	33.157	334.029
	Delež v %	16,4	16,4
Skupaj	Št.	201.779	2.032.362
	Delež v %	100	100
Povprečna starost		40,7	41,3

Vir: Statistične informacije, prebivalstvo 2009, str. 74-76.

Na podlagi Tabele 1 tako ugotovimo, da starostna struktura prebivalstva na Gorenjskem bistveno ne odstopa od povprečne starostne strukture Slovenije kot celote. Na Gorenjskem je za 1 odst. t. večja zastopanost najmlajšega starostnega razreda glede na povprečje Slovenije ter za 1,4 odst. t. manjša zastopanost starostnega razreda od 40 do 64 let glede na slovensko povprečje.

1.2 IZOBRAZBENA STRUKTURA PREBIVALSTVA

Pomemben kazalec razvitosti gospodarstva je izobrazbena struktura. V spodnji tabeli prikazujem strukturo prebivalstva, starejšega od 15 let, na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2007.

Tabela 2: Izobrazbena struktura prebivalstva na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2007

Stopnja izobrazbe		GORENJSKA	SLOVENIJA
Brez izobrazbe, nepopolna osnovnošolska ali osnovnošolska izobrazba	Št.	44.212	469.229
	Delež v %	26,0	27,1
Nižja ali srednja poklicna izobrazba	Št.	42.714	434.687
	Delež v %	26,2	25,1
Srednja strokovna izobrazba	Št.	44.645	432.233
	Delež v %	26,5	24,9
Srednja splošna izobrazba	Št.	10.038	103.834
	Delež v %	5,9	6,0
Višja strokovna, višješolska, specialistična povišješolska izobrazba	Št.	8.703	90.819
	Delež v %	5,1	5,2
Visoka strokovna, univerzitetna, specializacija, magisterij, doktorat	Št.	20.017	203.024
	Delež v %	11,8	11,7
Skupaj	Št.	170.329	1.733.826
	Delež v %	100	100

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije 2007, str. 519, tabela 30.15.

Izobrazbena struktura prebivalstva na Gorenjskem je v primerjavi s slovenskim povprečjem boljša. Odstotni delež prebivalcev z najvišjimi stopnjami izobrazbe je glede na slovensko povprečje višji za 0,1 odst. t., odstotni delež prebivalcev z nizkimi stopnjami izobrazbe pa je nižji za 1,1 odst. t.

2 GOSPODARSTVO NA GORENJSKEM

2.1 STRUKTURA GOSPODARSTVA

Bajt in Štiblar (2002, str. 31-35) razlagata, da so sodobna gospodarstva organizirana tako, da poraba poteka v gospodinjstvih, proizvodnja pa v podjetjih, in ne oboje v eni gospodarski enoti, kot je veljalo za kmečka gospodinjstva. Vzrok temu je predvsem delitev dela v podjetju in visoka raven tehnologije, ki jo dosega. Proizvodnja je nato v družbi porazdeljena v dveh smereh: vodoravni in navpični. Razčlenitev v vodoravni smeri poteka predvsem po vrsti potreb, ki jih proizvod zadovoljuje. Vodoravna struktura proizvodnje je zanimiva predvsem za ekonomsko politiko, saj med drugim izraža posebnosti narodnega gospodarstva in doseženo razvojno stopnjo. Delitev v navpični smeri pa poteka glede na zaporedne proizvodne stopnje po

dodelanosti proizvoda. Predmeti dela se pomikajo iz nižjih stopenj na višje in s tem se njihova dodelanost povečuje. Število proizvodnih stopenj pa je med panogami različno.

V skladu z Zakonom o gospodarskih družbah gospodarske družbe (v nadaljevanju družbe) vsako leto predložijo podatke o poslovanju Agenciji za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju AJPES). Poročila oddajajo vse družbe, razen bank, zavarovalnic, družb za upravljanje ter nekaterih finančnih in investicijskih družb ter družb, ki so v likvidacijskem oz. stečajnem postopku. Ker gre za podatke iz leta 2008, poročila še niso revidirana. Na Gorenjskem je bilo konec leta 2008 registriranih oz. zavezanih k predložitvi letnih poročil 5.273 družb, pravočasno (do 31. marca 2009) je podatke predložilo 4.768 družb, v celotni Sloveniji pa 51.997 družb (Informacija o poslovanju gospodarskih družb v Republiki Sloveniji v letu 2008, str. 1-2 & Informacija o poslovanju gospodarskih družb in zadrug na Gorenjskem v letu 2008, str. 4).

2.1.1 VELIKOST PODJETIJ

Panoge s kapitalsko intenzivno proizvodnjo, ki delavcem izplačujejo relativno višje plače in intenzivno vlagajo v R&R, so navadno sestavljene iz večjih podjetij. Za države, katerih gospodarstvo pretežno sestavljajo velika podjetja pa velja, da imajo učinkovit pravni sistem, so bolj finančno in institucionalno razvite ter razpolagajo z dobro delujočim trgom kapitala. Pozitivna povezanost obstaja tudi med gospodarsko rastjo in rastjo velikosti podjetij (Kumar, Rajan & Zingales, 2009, str. 1-4).

Podjetja imajo glede na velikost svoje značilnosti in zahtevajo različne oblike vodenja. Majhno podjetje ni samo manjša različica velikega in obratno. Po Zakonu o gospodarskih družbah družbe oz. podjetja razvrščamo v štiri skupine. Poznamo mikro, majhne, srednje in velike družbe.

Glavne prednosti mikro, majhnih in srednjih podjetij (v nadaljevanju S&M podjetij) so hitro reagiranje na tržne spremembe in zahteve okolja, lažje upravljanje zaradi krajših birokratskih postopkov ter učinkovitejše komuniciranje zahvaljujoč neformalnim komunikacijskim mrežam. Primanjkljaj primernih specialistov, težave pri iskanju dodatnega kapitala za potrebne inovacije in neobstoje ekonomij obsega so pogoste slabosti S&M podjetij, poleg tega pa se v teh podjetjih posamezne poslovne funkcije ne morejo tako specializirati, kot se v velikih podjetjih. Velika podjetja razpolagajo z večjo tržno močjo in s profesionalnimi managerji, ki se lažje spopadajo s kompleksnostjo organizacije. Poleg tega lažje pritegnejo visoko izobražene specialiste, dosega ekonomije obsega, ponujajo tudi komplementarne izdelke, se potegujejo za večje projekte ter razpolagajo z zadostnimi finančnimi sredstvi, potrebnimi za rast podjetja in inoviranje. Vendar se tudi velika podjetja soočajo s slabostmi, ki jih prinaša omenjena velikost podjetja: prevelika birokracija, okorne notranje komunikacije in počasno reagiranje na poslovne priložnosti v hitro spreminjajočem se okolju (Mala in velika podjetja – prednosti in slabosti, 2009).

V spodnji tabeli je prikazana struktura družb po velikosti in struktura zaposlenih glede na velikost družbe na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2008. Leta 2008 je bilo na Gorenjskem 4.768

družb, od tega 4.461 oz. 93,6% mikro družb, 195 oz. 4,1% majhnih družb, 53 oz. 1,1% srednje velikih družb in 59 oz. 1,2% velikih družb. Tudi v celotni Sloveniji je večina družb, t.j. 48.070 od vseh 51.997 oz. 92,4% sodila med mikro družbe. Na drugem mestu so tako kot na Gorenjskem majhne družbe, ki jih je bilo 2.390 oz. 4,6%, sledijo pa jim velike in srednje družbe s 1,5%. Največji delež zaposlenih je bil tako na Gorenjskem kot v Sloveniji v velikih družbah, na Gorenjskem je bil višji za 5 odst.t. Sledijo jim zaposleni v mikro podjetjih, kjer je podatek za celotno Slovenijo nekoliko višji. Razlika med Gorenjsko in Slovenijo se kaže v tem, da je bil delež zaposlenih v majhnih podjetjih na Gorenjskem višji od deleža zaposlenih v srednje velikih podjetjih, za Slovenijo pa velja obratno.

Tabela 3: Struktura družb po velikosti in struktura zaposlenih glede na velikost družb na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2008

		Velikost družb				
		Mikro	Majhne	Srednje	Velike	Skupaj
GORENJSKA	Št. družb	4.461	195	53	59	4.768
	Delež v %	93,6	4,1	1,1	1,2	100
	Št. zaposlenih	11.493	6.074	5.833	21.013	44.413
	Delež v %	25,9	13,7	13,1	47,3	100
SLOVENIJA	Št. družb	48.070	2.390	763	774	51.997
	Delež v %	92,4	4,6	1,5	1,5	100
	Št. zaposlenih	135.863	79.096	79.814	215.980	510.754
	Delež v %	26,6	15,5	15,6	42,3	100

Vir: Informacija o poslovanju gospodarskih družb in zadrug na Gorenjskem v letu 2008, str. 24, priloga 3 & Informacija o poslovanju gospodarskih družb v Republiki Sloveniji v letu 2008, str. 27, priloga 4.

Iz Tabele 3 sledi, da je na Gorenjskem nekoliko večja relativna zastopanost mikro družb glede na slovensko povprečje, medtem ko zastopanost majhnih, srednje velikih in velikih družb nekoliko zaostaja za slovenskim povprečjem. Kljub temu pa je delež zaposlenih v velikih podjetjih na Gorenjskem nekoliko večji, zaposlenih v mikro, majhnih in srednje velikih podjetjih pa je glede na slovensko povprečje relativno manj.

2.1. 2 PODROČJE DEJAVNOSTI

Dejavnost, s katero se podjetje ukvarja, pomembno prispeva k celotni podobi mesta oz. regije. Vpliv na okolje, kot sta hrup in onesnaževanje, delovno oz. kapitalsko intenziven tip proizvodnje, ki delno določa velikost zaposlenosti, ter spremljajoča infrastruktura so le nekateri izmed dejavnikov, ki sooblikujejo izgled gospodarstva.

V skladu s SKD (Standardno klasifikacijo dejavnosti) se družbe razvrščajo v 19 kategorij dejavnosti. Na Gorenjskem se je leta 2008 največ družb ukvarjalo s trgovino in popravilom oz. vzdrževanjem motornih vozil, sledijo gradbeništvo, predelovalne dejavnosti in strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti. Gorenjske družbe so bile najmanj aktivne na področju rudarstva, javne uprave in obrambe, dejavnosti obvezne socialne varnosti, oskrbe z vodo,

ravnanja z odplakami in z odpadki ter na področju saniranja okolja. Razlike med Gorenjsko in celotno Slovenijo se kažejo na področju predelovalnih dejavnosti, gradbeništva in gostinstva, izobraževanja, prometa in skladiščenja, kjer je na Gorenjskem odstotni delež podjetij višji, nižji pa je v strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih, na področju poslovanja z nepremičninami, v finančnih in zavarovalniških dejavnostih ter v informacijskih in komunikacijskih dejavnostih (glej Tabela 4).

Tabela 4: Struktura družb na Gorenjskem in v Sloveniji glede na področje dejavnosti leta 2008

Dejavnost	GORENJSKA		SLOVENIJA	
	Število	Delež v %	Število	Delež v %
Kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo	26	0,5	356	0,7
Rudarstvo	1	0,0	66	0,1
Predelovalne dejavnosti	755	15,8	6.676	12,8
Oskrba z električno energijo, plinom in paro	44	0,9	206	0,4
Oskrba z vodo; ravnanje z odplakami in odpadki, saniranje okolja	22	0,5	260	0,5
Gradbeništvo	792	16,6	6.746	13,0
Trgovina; vzdrževanje in popravila motornih vozil	1.147	24,1	13.456	25,9
Promet in skladiščenje	217	4,6	2.253	4,3
Gostinstvo	297	6,2	2.318	4,5
Informacijske in komunikacijske dejavnosti	211	4,4	2.571	4,9
Finančne in zavarovalniške dejavnosti	67	1,4	1.044	2,0
Poslovanje z nepremičninami	106	2,2	1.725	3,3
Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	719	15,1	10.183	19,6
Druge raznovrstne poslovne dejavnosti	113	2,4	1.456	2,8
Dejavnost javne uprave in obrambe; dejavnost obvezne socialne varnosti	2	0,0	7	0,0
Izobraževanje	61	1,3	533	1,0
Zdravstvo in socialno varstvo	74	1,6	819	1,6
Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti	50	1,0	527	1,0
Druge dejavnosti	64	1,3	795	1,5
Skupaj	4.768	100	51.997	100

Vir: Informacija o poslovanju gospodarskih družb in zadrug na Gorenjskem v letu 2008, str. 25, priloga 4 & Informacija o poslovanju gospodarskih družb v Republiki Sloveniji v letu 2008, str. 28, priloga 5.

2.1.3 OBČINE

Gorenjsko regijo sestavlja 18 občin, med katerimi je najbolj razvita občina Kranj, v kateri je največje število družb, največ zaposlenih in največ ustvarjenih prihodkov. Občini Kranj glede na kriterij št. družb in št. zaposlenih sledi občina Škofja Loka, na 2. mestu glede na znesek ustvarjenih prihodkov pa je občina Naklo. Gospodarsko močni občini sta tudi občina Jesenice in

občina Radovljica, najnižja gospodarska aktivnost pa je zabeležena na Jezerskem in v Gorjah (glej Tabelo 5).

Tabela 5: Struktura družb, zaposlenih in ustvarjenih skupnih prihodkov po gorenjskih občinah

Občine	DRUŽBE		ZAPOSLENI		PRIHODKI SKUPAJ	
	Število	Delež v %	Število	Delež v %	Znesek v 1000€	Delež v %
Bled	232	4,9	2.630	5,9	249.332	3,9
Bohinj	89	1,9	351	0,8	27.070	0,4
Cerklje	170	3,6	1.066	2,4	127.836	2,0
Gorenja vas - Poljane	87	1,8	497	1,1	50.849	0,8
Gorje	30	0,6	147	0,3	12.055	0,2
Jesenice	320	6,7	3.853	8,7	776.766	12,0
Jezersko	18	0,4	57	0,1	17.384	0,3
Kranj	1.698	35,6	14.535	32,7	2.136.594	33,0
Kranjska Gora	106	2,2	696	1,6	66.125	1,0
Naklo	142	3,0	3.827	8,6	1.139.167	17,6
Preddvor	67	1,4	164	0,4	19.055	0,3
Radovljica	513	10,8	3.637	8,2	407.430	6,3
Šenčur	239	5,0	991	2,2	235.161	3,6
Škofja Loka	541	11,3	5.985	13,5	661.456	10,2
Tržič	258	5,4	2.074	4,7	174.337	2,7
Železniki	86	1,8	1.909	4,3	166.524	2,6
Žiri	91	1,9	1.647	3,7	176.492	2,7
Žirovnica	81	1,7	347	0,8	26.934	0,4

Vir: Informacija o poslovanju gospodarskih družb in zadrug na Gorenjskem v letu 2008, str. 30, priloga 9.

2.2 POSLOVANJE DRUŽB

2.2.1 KAZALNIKI POSLOVANJA

Za preučitev poslovanja družb sem se odločila za uporabo kazalnikov poslovanja, saj relativne mere dajejo bolj realno in pregledno sliko kot absolutni podatki (npr. višina prihodkov in odhodkov, dobiček in izguba).

V Tabeli 6 so prikazani pomembnejši kazalniki poslovanja gospodarskih družb na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2008. Delež kapitala v virih sredstev je na Gorenjskem znašal 40,8%, v Sloveniji pa 34,8%. Dolgoročna sredstva in zaloge na Gorenjskem so bile z viri krite 90%, v celotni Sloveniji pa 89%. Celotna gospodarnost, izračunana kot razmerje med celotnimi prihodki in odhodki, je tako na Gorenjskem, kot v povprečju Slovenije, znašala 1,03. Razmerje med poslovnimi prihodki in poslovnimi odhodki, t. j. kazalnik gospodarnosti poslovanja, je bil na

Gorenjskem 1,03, v celotni Sloveniji pa 1,04. Čista dobičkovnost prihodkov je izračunana kot razmerje med ustvarjenim čistim dobičkom in skupnimi prihodki. Na Gorenjskem je znašala 0,025, v Sloveniji pa 0,019. Donosnost sredstev je na Gorenjskem znašala 0,223, v celotni Sloveniji pa 0,181. Naslednji kazalnik donosnosti je donosnost kapitala. Na Gorenjskem je znašal 0,480, v Sloveniji pa 0,504. Vsi kazalniki produktivnosti (prihodki na zaposlenega, neto dodana vrednost na zaposlenega, čisti poslovni izid na zaposlenega in povprečna mesečna bruto plača) so bili na Gorenjskem nižji kot povprečno v Sloveniji.

Tabela 6: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2008

VRSTE KAZALNIKOV	GORENJSKA	SLOVENIJA
Kazalniki financiranja		
Delež kapitala v virih sredstev, v %	40,8	34,8
Dolgoročna pokritost dolgoročnih sredstev in zalog	0,90	0,89
Kazalniki gospodarnosti		
Celotna gospodarnost	1,03	1,03
Gospodarnost poslovanja	1,03	1,04
Čista dobičkovnost skupnih prihodkov	0,025	0,019
Kazalniki donosnosti		
Donosnost sredstev	0,223	0,181
Donosnost kapitala	0,480	0,504
Kazalniki produktivnosti in dohodkovnosti		
Prihodki na zaposlenega, v EUR	145.691	167.507
Neto dodana vrednost na zaposlenega, v EUR	32.643	35.279
Čisti poslovni izid na zaposlenega, v EUR	3.139	3.243
Povprečna mesečna bruto plača na zaposlenega, v EUR	1.256	1.291

Vir: Informacija o poslovanju gospodarskih družb in zadrug na Gorenjskem v letu 2008, str. 8 & Informacija o poslovanju gospodarskih družb v Republiki Sloveniji v letu 2008, str. 37, priloga 14.

Na osnovi Tabele 6 tako lahko ugotovimo, da vrednosti kazalnikov financiranja, poslovanja in donosnosti bistveno ne odstopajo od slovenskega povprečja, medtem ko so razlike vidne pri kazalnikih produktivnosti in dohodkovnosti. Gorenjska regija tako zaostaja za slovenskim povprečjem pri prihodkih na zaposlenega in neto dodani vrednosti na zaposlenega. Posledično sta v primerjavi s slovenskim povprečjem na Gorenjskem nižja tudi čisti dobiček na zaposlenega ter povprečna mesečna bruto plača na zaposlenega.

2.2.2 ZUNANJA TRGOVINA

Kumar (2001, str. 45-61) razlaga, da na splošno velja, da mednarodna menjava poteka zaradi enakih ekonomskih motivov kot menjava znotraj gospodarstva. Gre za maksimizacijo koristi potrošnika in maksimizacijo dobička proizvajalca. Že v 16. stol. so se izoblikovale prve širše znane doktrine in teorije o posebnostih mednarodne menjave, ki so se ukvarjale predvsem z vprašanjem o koristih, ki jih zunanja trgovina prinaša sodelujočim posameznikom in celotnim

gospodarskim prostorom. Vzroki za nastanek in ekonomske posledice mednarodne menjave sta glavni značilnosti, po katerih razvrščamo teorije mednarodne menjave¹, vsem pa je skupno to, da ob izpolnjevanju določenih pogojev, poudarjajo koristnost trgovanja s tujino.

V Tabeli 7 prikazujem uvoz, izvoz, deleža obeh glede na skupne prihodke in pokritost uvoza z izvozom na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2008.

Tabela 7: Uvoz in izvoz na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2008

	GORENJSKA	SLOVENIJA
Uvoz v EUR	1.836.000.000	22.944.376.000
Uvoz glede na skupne prihodke (v %)	28,4	26,8
Izvoz v EUR	2.057.000.000	19.777.040.000
Izvoz glede na skupne prihodke (v %)	31,8	23,1
Pokritost uvoza z izvozom (v %)	112	86,2

Vir: Informacija o poslovanju gospodarskih družb in zadrug na Gorenjskem v letu 2008, str. 4 in 22 & Informacija o poslovanju gospodarskih družb v Republiki Sloveniji v letu 2008, str. 2 in 25.

Podjetja na Gorenjskem so v letu 2008 v primerjavi s podjetji na državni ravni izvažala več kot uvažala. Vrednost izvoza podjetij na Gorenjskem je leta 2008 znašala 2.057 mio EUR, vrednost uvoza pa 1.836 mio EUR. Pokritost uvoza z izvozom je znašala 112%. Vrednost izvoza vseh slovenskih podjetij je leta 2008 dosegla 19.777.040 tisoč EUR, vrednost uvoza pa 22.944.376 tisoč EUR. Pokritost uvoza z izvozom je bila tako precej nižja kot na Gorenjskem, znašala je 86,2%. Delež uvoza glede na skupne prihodke je na Gorenjskem znašal 28,4%; delež izvoza pa 31,8%. Oba deleža sta precej višja od deležev, izračunanih za celotno Slovenijo, kar tudi kaže na relativno odprtost gorenjskega gospodarstva.

Iz Tabele 7 sledi, da so Gorenjska podjetja bolj izvozno naravnana, saj izvažajo skoraj 32 odstotkov skupnih prihodkov, medtem ko je v Sloveniji ta delež občutno nižji, saj znaša le dobrih 23 odstotkov.

Največji izvozniki na Gorenjskem na trge EU so bila podjetja: Acroni d.o.o., Sava Tires d.d. in TCG Unitech Lth – ol d.o.o. Največji izvozniki na Gorenjskem na trge izven EU so bila podjetja: Merkur d.d., Sava Tires d.d. in Iskratel d.o.o. (Poslovanje gospodarstva gorenjske regije v letu 2008, str. 19).

3 ZAPOSLENOST

Kakovosti in razpoložljivosti delovnih mest, višini plač in brezposelnosti gospodarstvo namenja osrednjo skrb, saj so razmere na trgu dela pogost vir družbenih konfliktov in političnega vrenja. Trg dela je sestavljen iz treh elementov: s povpraševanjem po delovni sili, s ponudbo delovne

¹ Kumar (2001, str. 59-61) opredeljuje glavne teorije: osnovna teorija, Smithova teorija absolutnih prednosti, Richardova teorija primerjalnih prednosti, H-O teorija o obilju produkcijskih faktorjev ter alternativne (novejše) teorije.

sile ter srečevanja med obema, katerega rezultat je cena delovne sile. V tem pogledu se trg dela ne razlikuje od ostalih trgov blaga. Samuelson in Nordhaus (2002, str. 226-229) razlagata, da je tako kot pri ostalih produkcijskih dejavnostih, povpraševanje po delu določeno z mejno produktivnostjo pri proizvodnji narodnega outputa. Ko se povečuje količina akumuliranega kapitala, ko pride do uporabe naprednejše tehnologije in se izboljša kakovost dela, se padajoča krivulja povpraševanja pomakne navzven in navzgor. Ponudbena stran trga dela pa je odvisna od velikost populacije, povprečnega števila delovnih ur in udeležbe v delovni sili. Sprememba višine plač sproži dva učinka: učinek substitucije oz. nadomestitve, ki deluje v enaki smeri kot sprememba višine plače ter učinek dohodka, ki deluje nasprotno. Od posameznika pa je odvisno, kateri učinek prevlada.

3.1 PREGLED TRGA DELA

3.1.1 AKTIVNO PREBIVALSTVO

Malačič (2006, str. 19-20) razlaga, da celotno prebivalstvo razdelimo na aktivno in neaktivno. Aktivno prebivalstvo si lahko predstavljamo kot agregat celotne družbene delovne sile, ne glede na to, ali so te osebe zaposlene ali brezposelne. Med enote opazovanja aktivnega prebivalstva spadajo (Statistični letopis 2008, str. 217, 218):

- zaposlene osebe, ki imajo sklenjene pogodbe o zaposlitvi;
- samozaposlene osebe, ki so obvezno socialno zavarovane;
- kmete;
- registrirane brezposelne osebe.

Leta 2008 je v Sloveniji živel 2.033.000 prebivalcev, od tega 202.405 oz. 10% na Gorenjskem. Aktivnih prebivalcev na Gorenjskem je bilo 78.415, kar predstavlja 8,3% vseh v državi. Tako je bila stopnja aktivnosti² na Gorenjskem višja kot v celotni Sloveniji, kar daje spodbudne rezultate za tukajšnjo regijo (glej Tabelo 8).

Tabela 8: Celotno, aktivno in delovno sposobno prebivalstvo ter stopnja aktivnosti na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2008

	Celotno prebivalstvo	Aktivno prebivalstvo	Delovno sposobno prebivalstvo	Stopnja aktivnosti
GORENJSKA	202.405*	78.415**	139.565*	56,2%
SLOVENIJA	2.033.000***	942.473***	1.424.133*	66,2%

Legenda: *junij 2008 **december 2008 ***povprečje 2008

Vir: Letno poročilo ZRSZ 2008 & Letno poročilo OS Kranj ZRSZ 2008, str. 9.

² Statistični urad RS opredeli stopnjo aktivnosti kot odstotni delež aktivnega prebivalstva v delovno sposobnem prebivalstvu (vse osebe, stare 15 let in več).

Iz Tabele 9, kjer prikazujem strukturo aktivnega prebivalstva Gorenjske in Slovenije glede na statusno obliko aktivnosti, je razvidno, da je bil delež zaposlenih pri pravnih osebah na Gorenjskem za 1,2 odst. t. višji od slovenskega povprečja, deleža zaposlenih pri fizičnih osebah pa sta v obeh primerih enaka. Delež samozaposlenih oseb je na Gorenjskem za malenkost nižji, razlika pa je opazna tudi pri registrirano brezposelnih osebah.

Tabela 9: Struktura aktivnega prebivalstva Gorenjske in Slovenije glede na statusno obliko aktivnosti

	GORENJSKA*		SLOVENIJA**	
	Število	Delež v %	Število	Delež v %
Zaposleni pri pravnih osebah	60.603	77,3	717.563	76,1
Zaposleni pri fizičnih osebah	6.013	7,7	72.299	7,7
Samozaposlene osebe	7.223	9,2	89.394	9,5
Registrirano brezposelne osebe	4.576	5,8	63.215	6,7
Skupaj	78.415	100	942.473	100

Legenda: *december 2008 **povprečje 2008

Vir: Letno poročilo ZRSZ 2008, tabela 4 & Letno poročilo OS Kranj ZRSZ 2008, str. 59, tabela P1.

3.1.2 DELOVNO AKTIVNO PREBIVALSTVO

Delovno aktivno prebivalstvo sestavljajo zaposlene in samozaposlene osebe. Zaposlene osebe, vključene v Statistični register delovno aktivnega prebivalstva, so osebe, ki so v delovnem razmerju pri pravnih osebah (podjetju, družbi, zavodu, drugi organizaciji) ali pri podružnicah tujih podjetij, izvoljeni ali imenovani nosilci javne in družbene funkcije, matere z otrokom, ki delajo po posebnih predpisih, ter lastniki podjetij, ki svoja podjetja osebno vodijo in ki niso zavarovani iz drugega naslova. Zaposlene osebe so tudi osebe, ki so v delovnem razmerju pri fizičnih osebah, to je pri samostojnih podjetnikih posameznikih, pri osebah, ki opravljajo poklicno dejavnost kot edini ali glavni poklic, ali pri osebah, ki uporabljajo dopolnilno delo drugih ljudi. Samozaposlene osebe so: fizične osebe, ki opravljajo gospodarsko ali pridobitno dejavnost (samostojni podjetniki posamezniki); osebe, ki opravljajo poklicno dejavnost kot edini ali glavni poklic (odvetniki, ustvarjalci na področju kulture, samostojni raziskovalci, duhovniki, rejnice itd.); vrhunski športniki in vrhunski šahisti (Statistični letopis 2008, str. 217, 218).

Po Standardni klasifikaciji dejavnosti se delovno aktivno prebivalstvo deli glede na dejavnost poslovnih subjektov v kmetijski, nekmetijski in storitveni sektor. Nadaljnja delitev dejavnosti in struktura zaposlenih glede na dejavnost poslovnih subjektov sta prikazana v Tabeli 10, iz katere je razvidno, da je na Gorenjskem delež zaposlenih v kmetijskem sektorju nižji kot pa v celotni Sloveniji. V nekmetijskem sektorju je zaposlenih več oseb, razlika je največja v predelovalnih dejavnostih, ki zaposlujejo največ oseb v regiji. V gorenjski regiji je v storitvenem sektorju zaposlenih manj oseb, primerjano s slovenskim povprečjem, predvsem v kategoriji nepremičnine, najem in poslovne storitve, v gostinstvu pa je zaposlenih več oseb.

Iz strukture družb na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2008 glede na področje dejavnosti (glej Tabela 4) je razvidno, da se je največ družb na Gorenjskem in v Sloveniji ukvarjalo s trgovino in vzdrževanjem ter popravilom motornih vozil, vendar v tem sektorju ni bil zabeležen največji delež zaposlenih, temveč v predelovalnih dejavnostih.

Tabela 10: Struktura zaposlenih glede na dejavnost poslovnih subjektov na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2008

Področje dejavnosti	GORENJSKA		SLOVENIJA	
	Število zaposlenih	Delež v %	Število zaposlenih	Delež v %
KMETIJSTVO	2.323	3,1	40.094	4,6
Kmetijstvo, lov in gozdarstvo	2.321	3,1	39.868	4,5
Ribištvo	2	0,0	226	0,0
NEKMETIJSTVO	32.787	44,4	326.084	37,0
Rudarstvo	26	0,0	3.425	0,4
Predelovalne dejavnosti	25.783	34,9	222.666	25,3
Oskrba z elektriko, plinom in vodo	766	1,0	11.521	1,3
Gradbeništvo	6.212	8,4	88.472	10,1
STORITVE	38.729	52,5	514.074	58,4
Trgovina in popravila motornih vozil	10.103	13,7	116.575	13,2
Gostinstvo	3.746	5,1	33.964	3,9
Promet, skladiščenje, zveze	5.049	6,8	58.728	6,7
Finančno posredništvo	1.144	1,5	23.465	2,7
Nepremičnine, najem, poslovne storitve	4.902	6,6	83.403	9,5
Javna uprava, obramba, socialno zavarovanje	2.478	3,4	50.629	5,8
Izobraževanje	5.010	6,8	60.503	6,9
Zdravstvo, socialno varstvo	3.863	5,2	52.997	6,0
Druge javne, skupne in osebne storitve	2.416	3,1	33.292	3,8
Zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem	18	0,0	518	0,1
SKUPAJ	73.839	100	880.252	100

Vir: Letno poročilo ZRSZ 2008, tabela 6 & Letno poročilo OS Kranj ZRSZ 2008, str. 16, tabela 6.

3.1.3 PRESEŽEK IN PRIMANJKLJAJ DELAVCEV OZ. DELOVNE SILE

Zadnjih 15 let je bilo za Gorenjsko gospodarstvo zelo obremenilnih. Tradicionalne dejavnosti v regiji, kot so železarstvo, jeklarstvo, oblačilna, tekstilna in obutvena dejavnost ter elektro in gumarska industrija so šle skozi različne faze prestrukturiranja. Proces prestrukturiranja se delno odraža na ekonomskih kazalnikih, zlasti na kazalnikih produktivnosti, ki še vedno zaostajajo za slovenskim povprečjem, predvsem pa na neusklajenosti povpraševanja in ponudbi na trgu dela.

Največ prostih delovnih mest na Gorenjskem je v predelovalnih dejavnostih, v trgovini, vzdrževanju in popravilu motornih vozil, v gradbeništvu, v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih, v gostinstvu ter v prometu in v skladiščenju. Delodajalci največ potreb prijavijo januarja in septembra, najmanj pa decembra (Letno poročilo OS Kranj ZRSZ 2008, str. 15).

Tabela 11 prikazuje število prijavljenih potreb po delavcih in pripravnikih po stopnjah izobrazbe na Gorenjskem leta 2008.

Tabela 11: Struktura prijavljenih potreb po delavcih in pripravnikih po stopnjah izobrazbe na Gorenjskem leta 2008

	Stopnja izobrazbe						skupaj
	I. + II.	III. + IV.	V.	VI.	VII.+	B.Š.	
Št. prijavljenih potreb	5.893	6.938	3.313	555	1.861	1	18.561
Delež v %	31,8	37,4	17,5	3,0	10,0	0,0	100

Vir: Letno poročilo OS Kranj ZRSZ 2008, str. 15, tabela 8.

Leta 2008 je bilo na Gorenjskem prijavljenih 18.561 potreb po delavcih in pripravnikih, kar predstavlja 7,7% vseh prijavljenih potreb v državi. Iz Tabele 10 je razvidno, da je bilo leta 2008 največje povpraševanje po delavcih in pripravnikih nižjih stopenj izobrazbe, t.j. I.- IV. stopnje. Po osebah s VI. stopnjo izobrazbe in po osebah brez šole pa je bilo prijavljenih najmanj potreb.

Najbolj iskani nazivi poklicne oz. strokovne izobrazbe, po katerih so delodajalci najbolj povpraševali, so bili v letu 2008 (Letno poročilo OS Kranj ZRSZ 2008, str. 17):

- na I. in II. stopnji izobrazbe: delavci brez poklica, pomožni delavci, gradbeni delavci, kuharski pomočniki, obdelovalci kovin, obdelovalci lesa, zidarji za zidanje in ometavanje, pomožni gostinski delavci, natakarski pomočniki, vozniki cestnih motornih vozil in snažilke;
- na III. stopnji izobrazbe: poštni manipulanti, ročni obdelovalci kovin, bolničarji, lesarji in blagovni manipulanti;
- na IV. stopnji izobrazbe: prodajalci, natakarji, kuharji, vozniki, mizarji, zidarji, oblikovalci kovin, vozniki avtomehaniki, strojni mehaniki, ključavničarji, avtomehaniki, šivilje in frizerji;

- na V. stopnji izobrazbe: ekonomski tehniki, strojni tehniki, gimnazijski maturanti, elektrotehniki, varuhi predšolskih otrok, zdravstveni tehniki, turistični tehniki, gostinski tehniki, lesarski tehniki, komercialni tehniki, gradbeni tehniki, tehniki zdravstvene nege, ekonomsko komercialni tehniki, upravni tehniki, trgovinski poslovodje, elektrotehniki elektroniki;
- na VI. stopnji izobrazbe: inž. strojništva, ekonomisti za komercialno dejavnost, ekonomisti za denarništvo, finance in računovodstvo, ekonomisti za analize in planiranje, inž. elektrotehnike, inž. gradbeništva, organizatorji poslovanja v turizmu, inž. računalništva, organizatorji dela, poslovni sekretarji in inž. lesarstva;
- na VII.+ stopnji izobrazbe: univ. dipl. ekonomisti in dipl. ekonomisti, univ. dipl. inž. strojništva in dipl. inž. strojništva, univ. dipl. inž. elektrotehnike in dipl. inž. elektrotehnike, profesorji razrednega pouka, univ. dipl. pravniki, doktorji medicine, univ. dipl. inž. gradbeništva in dipl. inž. gradbeništva, dipl. medicinske sestre VS, dipl. organizatorji – menedžerji, prof. defektologije, prof. defektologije za duševno motene in prof. športne vzgoje.

3.1.4 ZAPOSLOVANJE TUJCEV

V Zakonu o zaposlovanju in delu tujcev so bile konec leta 2007 sprejete nekatere spremembe, ki so bistveno olajšale zaposlovanje tujcev v Sloveniji. Z novim pravilnikom so bile doseženi lažji administrativni postopki, kar je vplivalo na porast števila vlog za dovoljenja za zaposlitev. V spodnji tabeli je prikazana struktura izdanih delovnih dovoljenj v letu 2008 na Gorenjskem.

Tabela 12: Struktura izdanih delovnih dovoljenj v letu 2008 na Gorenjskem

	Dovoljenja za zaposlitev	Dovoljenja za delo	Osebna delovna dovoljenja	Vsa delovna dovoljenja
Št.	2.531	592	207	3.330
Delež v %	76,0	17,8	6,2	100

Vir: Letno poročilo OS Kranj ZRSZ, str. 20.

Od vseh izdanih 3.330 delovnih dovoljenj je bilo največ dovoljenj za zaposlitev, sledijo jim dovoljenja za delo, na zadnjem mestu pa so osebna delovna dovoljenja. Na Gorenjskem se je število delovnih dovoljenj največ povečalo na področju gradbeništva, v predelovalni dejavnosti, v prometu in skladiščenju ter gostinstvu (Letno poročilo OS Kranj ZRSZ 2008, str. 20).

3.2 BREZPOSELNOST

Tako kot na vseh trgih, tudi na trgu delovne sile prihaja do določenih neskladij med ponudbo in povpraševanjem. Prihaja do nezaposlenosti, ki je poleg inflacije eden najbolj perečih problemov današnjih gospodarstev. Senjur (2001, str. 143) razlaga, da stopnja brezposelnosti spada med merila uspeha makroekonomske politike, zato je brezposelnost eden izmed osrednjih

gospodarskih problemov in vprašanj. Večina držav si prizadeva za polno zaposlenost, saj je le-ta povezana z večjo proizvodnjo. Zaposlenost pa je pomembna tudi z vidika posameznika, saj z delom dobiva dohodek, s katerim se preživlja.

Sodobna mešana gospodarstva se še vedno soočajo s problemom brezposelnosti, ki je tako ekonomski kot socialni problem. Z ekonomskega vidika gre za izgubljen output in neizkoriščene dragocene vire. Država proizvaja output, ki je manjši od potencialnega, ki bi ga lahko ustvarila, če bi izkoristila vse produkcijske dejavnike v celoti. Brezposelnost pa vodi tudi do socialnih problemov, saj predstavlja izguba delovnega mesta veliko trpljenje za posameznika, predvsem, če gre za dolgotrajno obliko. Brezposelni ljudje so depresivni, bolj nagnjeni k alkoholizmu, stresnemu počutju, samomorilnosti in kriminalu (Hrovatin, 2004, str. 200). Svetlik (1985, str. 14, 15) meni, da kljub temu brezposelnost opravlja tudi pomembne pozitivne funkcije. Podjetja odpuščajo in najemajo delavce v skladu s trenutnimi potrebami po proizvodih in na ta način se industrija lažje prilagaja cikličnim gibanjem v gospodarstvu. Ko se odpirajo nove proizvodne enote, mora biti na voljo rezervna armada delavcev, to pa je možno le, ko je na zalogi dovolj delavcev oz. ko obstaja brezposelnost v gospodarstvu. Brezposelnost pa ustvarja tudi nekakšno konkurenco med zaposlenimi in brezposelnimi, kar ugodno vpliva na delovno motivacijo. Poleg tega pa velja, da večja brezposelnost omogoča nižje plače.

Pri raziskovanju strukture trga dela ekonomisti omenjajo osnovne vrste brezposelnosti, ki se pojavljajo v gospodarstvu (Hrovatin, 2004, str. 206-207):

- Frikcijska nezaposlenost je prostovoljna in le posledica menjavanja dveh služb oz. iskanja prve zaposlitve. Je kratkotrajna in prisotna v vsakem gospodarstvu.
- Strukturna nezaposlenost nastane zaradi neusklajenosti med ponudbo in povpraševanjem po delovni sili. Te razlike se pojavljajo v posameznih panogah in poklicih, ko ponudba ne more slediti povpraševanju po delavcih in obratno. Ta oblika lahko povzroči visoko nezaposlenost regij, če so le-te osredotočene na samo eno dejavnost.
- Ciklična nezaposlenost se pojavlja med vsemi kategorijami nezaposlenih, ne glede na vrsto dela. Pogojena je z gospodarskimi cikli in označuje stanje, ko gospodarska aktivnost stagnira ali, ko je stopnja rasti BDP negativna in upade povpraševanje po celotni delovni sili.
- Prikrita oz. latentna nezaposlenost zajema osebe, ki ničesar ne prispevajo k BDP, vendar službo vseeno imajo. Ta oblika nezaposlenosti je težko izmerljiva, ugotavlja se le na podlagi ocen.

Brezposelnost se izračunava po dveh metodologijah. Ena je anketna brezposelnost (ILO³) in druga registrirana brezposelnost. Koncept anketne brezposelnosti je namenjen predvsem mednarodnim primerjavam. Med brezposelne šteje osebe, starejše od 15 let, ki so trenutno brez

---

³ ILO je kratica za International Labour Organization (www.ilo.org).

dela, ga aktivno iščejo in so ga pripravljene sprejeti. Stopnja anketne brezposelnost je tako ponavadi nižja od stopnje registrirane brezposelnosti. Statistični urad RS registrirano brezposelne osebe opredeli: »Registrirane brezposelne osebe so osebe, stare vsaj 15 let, ki izpolnjujejo splošne zdravstvene pogoje za delo, so prijavljene na Zavodu RS za zaposlovanje, so pripravljene sprejeti zaposlitev in jo same tudi aktivno iščejo. Poleg tega niso v delovnem razmerju, niso upokojene, niso študenti, dijaki, vajenci ali udeleženci izobraževanja odraslih, mlajši od 26 let, in niso na prestajanju zaporne kazni, daljše od 6 mesecev. Prav tako niso samozaposlene osebe, lastniki ali solastniki gospodarskih družb ali lastniki, zakupniki, najemniki ali drugi uporabniki kmetijskega ali gozdnega zemljišča z dobičkom iz dejavnosti oz. katastrskim dohodkom, ki je v preteklem letu presegal zakonsko določeno višino.«

3.2.1 STOPNJA BREZPOSELNOSTI

Stopnja brezposelnosti se izračunava kot odstotni delež brezposelnih oseb v aktivnem prebivalstvu. Konec decembra 2008 je bila stopnja brezposelnosti na Gorenjskem 5%, kar je manj od podatka za Slovenijo, ki znaša 7%. Povprečna letna stopnja brezposelnosti na Gorenjskem pa je bila 4,4%, v celotni Sloveniji pa 6,7% (Letno poročilo OS Kranj ZRSZ, str. 27).

V Tabeli 13 so prikazane povprečne stopnje brezposelnosti na Gorenjskem leta 2008 po upravnih enotah. Najvišja stopnja brezposelnosti je bila zabeležena v upravni enoti Tržič, najnižja pa v Škofji Loki.

Tabela 13: Povprečna stopnja brezposelnosti na Gorenjskem leta 2008, po upravnih enotah

	Upravne enote				
	Jesenice	Kranj	Radovljica	Škofja Loka	Tržič
Povprečna stopnja brezposelnosti (v %)	4,7	5,0	3,5	2,9	5,8

Vir: Letno poročilo OS Kranj ZRSZ 2008, str. 27, tabela 13.

3.2.2 ZNAČILNOSTI BREZPOSELNIH OSEB

3.2.2.1 STOPNJA IZOBRAZBE

V spodnji tabeli sta prikazana število in odstotni delež registrirano brezposelnih po stopnjah izobrazbe na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2008. Na Gorenjskem in v Sloveniji je bilo leta 2008 največ brezposelnih s I. izobrazbeno stopnjo, sledijo osebe s V., IV. in VII.+ stopnjo izobrazbe. Najmanj brezposelnih pa je bilo v skupini, ki nima nobene šole.

Tabela 14: Struktura registrirano brezposelnih oseb po stopnjah izobrazbe na Gorenjskem in v Sloveniji leta 2008

		Stopnja izobrazbe								skupaj
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.+	B.Š.	
GORENJSKA	Št.	1.392	185	47	834	975	139	335	3	3.909
	%	35,6	4,7	1,2	21,3	24,9	3,6	8,6	0,1	100
SLOVENIJA	Št.	22.213	3.155	631	14.295	16.444	1.957	4.502	18	63.216
	%	35,1	5,0	1,0	22,6	26,0	3,1	7,1	0,0	100

Vir: Letno poročilo ZRSZ 2008, tabela 13 & Letno poročilo OS Kranj ZRSZ 2008, str. 74, tabela P17.

3.2.2.2 TRAJANJE BREZPOSELNOSTI

Iz Tabele 15 so razvidni podatki o strukturi registrirano brezposelnih oseb po trajanju brezposelnosti na Gorenjskem in v Sloveniji konec leta 2008. Gorenjska ne odstopa od slovenskega povprečja. Najbolj pogosta doba brezposelnosti je do 6 mesecev, torej gre za prevlado kratkotrajne brezposelnosti. Najmanj brezposelnih pa je v skupini, kjer stanje brezposelnosti traja nad 5 let.

Tabela 15: Struktura registrirano brezposelnih oseb po trajanju brezposelnosti na Gorenjskem in v Sloveniji konec leta 2008

Trajanje brezposelnosti	Delež registrirano brezposelnih oseb v %	
	GORENJSKA	SLOVENIJA
Do 6 mesecev	55,0	40,4
Nad 6 do 9 mesecev	7,8	7,1
Nad 9 do 12 mesecev	7,1	6,1
Nad 1 do 2 let	14,3	16,4
Nad 2 do 3 let	8,1	8,4
Nad 3 do 5 let	4,5	9,4
Nad 5 let	3,2	12,2

Vir: Letno poročilo ZRSZ 2008, slika 11 & Letno poročilo OS Kranj ZRSZ 2008, str. 76, tabela P19.

3.2.2.3 OBČINE STALNEGA BIVALIŠČA

V Tabeli 16 prikazujem število in odstotni delež registrirano brezposelnih oseb po gorenjskih občinah leta 2008.

Tabela 16: Struktura brezposelnih oseb po gorenjskih občinah leta 2008

Občina	Število	Delež v %	Občina	Število	Delež v %
Bled	137	3,0	Naklo	108	2,4
Bohinj	57	1,3	Preddvor	58	1,3
Cerklje	125	2,7	Radovljica	352	7,7

»se nadaljuje«

»nadaljevanje«

Občina	Število	Delež v %	Občina	Število	Delež v %
Gorenja vas – Poljane	92	2,0	Šenčur	153	3,3
Gorje	42	0,9	Škofja Loka	399	8,7
Jesenice	589	12,9	Tržič	448	9,8
Jezerško	9	0,2	Železniki	99	2,2
Kranj	1.659	36,3	Žiri	58	1,3
Kranjska Gora	118	2,6	Žirovnica	72	1,6

Vir: Letno poročilo OS Kranj ZRSZ 2008, str. 77, tabela P21.

Največ brezposelnih oseb je v občinah Kranj in Jesenice, najmanj pa v občinah Jezerško in Gorje. Število brezposelnih je sorazmerno s številom prebivalcev v občinah.

4 PREDNOSTI, SLABOSTI, PRILOŽNOSTI IN NEVARNOSTI GORENJSKE REGIJE TER OBLIKOVANJE STRATEŠKE USMERITVE ZA REGIJO

Gorenjsko gospodarstvo se je v obdobju zadnjih petih let počasi spreminjalo iz industrijske v storitveno družbo. Kljub temu pa Gorenjska po kazalnikih produktivnosti še vedno zaostaja za slovenskim povprečjem. Nizka produktivnost v podjetjih ter nizka dodana vrednost proizvodov kljub relativno bolj izobraženi delovni sili sta glavna problema gorenjskega gospodarstva. Posledično to pomeni »beg možganov« v ostale dele Slovenije, predvsem v osrednjeslovensko regijo.

Demografski zaposlitveni kazalci v zadnjem obdobju kažejo na povečevanje zaposlenosti in zniževanje brezposelnosti in uvrščajo Gorenjsko med uspešnejše regije na tem področju. Prav tako ima Gorenjska velik potencial v izobraženi delovni sili. Kljub temu pa so rezultati poslovnega okolja podpovprečni, tako kot je podpovprečen tudi regijski BDP. Delež Gorenjske v slovenskem BDP se vedno bolj zmanjšuje. Prav tako BDP na prebivalca na Gorenjskem vedno bolj zaostaja za slovenskim povprečjem, kar ob nadaljevanju takega trenda vodi v dolgoročno razvojno stagnacijo regije (glej Tabelo 17).

Tabela 17: Gibanje BDP na Gorenjskem v obdobju 1999-2004

Leto	BDP na preb., tekoče cene v evrih	Delež v BDP Slovenije (v %)	BDP na preb., indeks ravni (SLO = 100)
1999	8.967	8,7	88,0
2000	9.220	8,6	87,4
2001	9.792	8,7	88,3
2002	10.443	8,7	88,0
2003	10.830	8,6	86,9
2004	11.321	8,5	86,1

Vir: SURS, Banka statističnih podatkov.

V nadaljevanju prikazujem SWOT analizo gorenjskega gospodarstva. Dimovski, Penger in Žnidaršič (2003, str. 102-103) razlagajo, da je SWOT analiza strateško orodje, ki podjetjem koristi pri oblikovanju celovite strategije poslovanja ter hkrati omogoča lažje zagotavljanje trajne konkurenčne prednosti. Sestavljena je iz zunanje in notranje analize. Rezultati dobljeni na podlagi SWOT analize, pa so temelji oblikovanja prihodnjih strategij poslovanja.

Tako kot za posamezna podjetja se SWOT analiza lahko nanaša tudi na proučevanje celotne regije. Regionalna razvojna agencija Gorenjske je v sklopu Regionalnega razvojnega programa Gorenjske 2007-2013 oblikovala analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti gospodarskega razvoja Gorenjske, ki jo, nekoliko prirejeno, prikazujem v Tabeli 18.

Tabela 18: SWOT analiza gospodarskega razvoja Gorenjske

GOSPODARSKI RAZVOJ GORENJSKE	
Prednosti	Slabosti
Privlačna poslovna lokacija ob prometnih koridorjih in letališču	Velika usmerjenost regijskega gospodarstva v proizvodnjo/prenizek delež storitev
Industrijska tradicija in tehniška kultura	V regiji skoraj ni R&R institucij
Nekaj razvojnih jeder nad-nacionalnega pomena z inovativnimi programi in uveljavljenimi blagovnimi znamkami (gorivne celice, IKT tehnologije, telemedicina, predelava kovin in lesa, športno rekreacijska oprema)	Še vedno izrazita industrijska območja v krizi (Jesenice, Tržič, Gorenja vas – Poljane, Kranj)
Koncentracija nekaterih dejavnosti S&M podjetij (IKT, orodjarstvo, elektrotehnika,...)	Majhno število podjetij, ki načrtno vlagajo v R&R, patente in inovacije
Izvozna usmerjenost regijskega gospodarstva (EU in drugi trgi)	Nadaljevanje prestrukturiranja gospodarstva v t.i. zrelih podjetjih
Rast zavedanja ključnih akterjev gospodarstva o vlaganju v inovativnost in kadre	Pomanjkanje zaloge komunalno opremljenih poslovnih površin, ki so takoj primerne za naložbe
Delno razvito podporno okolje in delovanje nekaterih podpornih instrumentov	Podpovprečna izobrazbena struktura zaposlenih glede na Slovenijo
Izkušnje nekaterih podjetij pri koriščenju EU in nacionalnih spodbud	Pomanjkanje podjetniške kulture, novih podjetij in inovativnih podjetniških projektov
R&R skupine v velikih podjetjih	Visoka cena stavbnih zemljišč
	Stalno pomanjkanje tehniškega kadra in neuporabna struktura brezposelnih
	Predolgi postopki pri spremembi namembnosti zemljišč in pridobitvi gradbenih dovoljenj

»se nadaljuje«

»nadaljevanje«

	Slabosti
	Premalo konkretnega povezovanja šolskih programov in gospodarstva
	Razpršene in neenotne občinske spodbude za razvoj podjetništva, investicij in zaposlovanja
Priložnosti	Nevarnosti
Razvoj celovitega regijskega pristopa k vzpodbujanju R&R, povezav gospodarstva in institucij znanja, še posebej za S&M podjetja	Velika konkurenca in nezmožnost sledenja konkurenčnim inovativnim globalnim trendom
Nadgradnja podpornih mehanizmov za S&M podjetja, vključno s finančnimi shemami	Nezmožnost pridobivanja zagonskega kapitala za inovativne dejavnosti
Pospešena usmerjenost gospodarstva v proizvode in predvsem storitve z visoko dodano vrednostjo	Poglabljanje težav v določenih industrijskih panogah in posledično gospodarski/socialni šoki
Legi na stičišču treh držav (priložnost za prekomejne podjetniške in podporne povezave; virtualne R&R skupine, čezmejni tehnološki parki, grozdi in mikroelektronika Beljak/Celovec)	Konkurenca tehnoloških območij v regiji (Tehnološki park Ljubljana, Tehnopolis Celje, Lakeside Science Park Celovec, Tehnološki park Beljak, tehnološki in znanstveni parki v Vidmu in Trstu)
Objekti in zemljišča v lasti države in občin (uporaba za razvoj regije)	Odliv visoko usposobljenega strokovnega kadra v druge regije in države
Sinergije povezanosti gospodarstva, človeških virov in turizma	Premalo usklajene razvojne ambicije podjetij
Sodelovanje v EU programih	Rast cen stavbnih zemljišč
Vključevanje podjetij v slovenske in EU tehnološke platforme	Omejena možnost vzpostavljanja regijskih podpornih mehanizmov s pomočjo EU virov (slovenska zakonodaja)
Razvoj novih dodiplomskih in podiplomskih izobraževalnih programov, vezanih na potrebe gospodarstva in v skladu z Bolonjsko deklaracijo	Neupoštevanje regijskih posebnosti pri možnostih kandidiranja regije na nacionalnih razpisih

Vir: Regionalni razvojni program Gorenjske 2007-2013, str. 19, tabela 12.

Gorenjska ima za konkurenčen gospodarski razvoj številne prednosti in priložnosti: ugodna geografska lega ob prometnih koridorjih, letališču in stičišču treh držav, razvojna jedra z uveljavljenimi blagovnimi znamkami, izvozna naravnost podjetij, visoka stopnja vlaganja v inovativnost in kadre, izkušnje nekaterih podjetij pri koriščenju evropskih in nacionalnih spodbud, povezovanje podjetij z izobraževalnimi ustanovami, sodelovanje pri programih EU ter razvoj novih izobraževalnih programov.

Nadaljnje prestrukturiranje gospodarstva, večja usmerjenost v dinamične storitvene dejavnosti in manj v monotono proizvodnjo, spodbujanje k podjetništvu in inovativnosti, več vlaganja v R&R ter povezovanje šolskih sistemov in gospodarstva bi zagotovo pripomoglo k manjšemu odlivu visoko usposobljenega strokovnega kadra v druge regije in države. Če bi izobraženi Gorenjci ostajali na Gorenjskem, bi se produktivnost v podjetjih najbrž povečala, posledično pa tudi BDP na prebivalca ne bi več zaostajal za slovenskim povprečjem.

Golemanova, Hočevar in Juvančič (2007, str. 10-13) menijo, da bi gorenjsko gospodarstvo največ pozornosti moralo nameniti predvsem sektorju gradbeništva, saj je v tem sektorju multiplikativen učinek pričakovanih javnofinančnih prilivov na povečanje bruto vrednosti proizvodnje največji. Poleg tega tudi ugotavljajo, da mora Gorenjska veliko pozornost nameniti pridobivanju sredstev iz strukturnih skladov EU, sredstev, namenjenih čezmejnemu sodelovanju ter sredstev iz naslova politike razvoja podeželja. V kolikor bo Gorenjska uspešna pri pridobitvi teh sredstev, bo to povzročilo približevanje Gorenjske napram Sloveniji, in sicer v obsegu 0,6% razlike v korist regije.

Gorenjska bi tako zares lahko udejanjila vizijo razvoja regije, ki jo je Regionalna razvojna agencija Gorenjske opredelila: »Prihodnjo Gorenjsko gradimo kot skupnost, kjer bodo v zdravem alpskem okolju ljudje želeli delati, živeti in se zabavati, kjer bomo lahko v polnosti uresničevali svojo ustvarjalnost in podjetniške ideje. Združili bomo vse svoje človeške, naravne, kulturne in razvojne potencialne, da se uvrstimo med najuspešnejše regije v Alpah.« (BSC – Regionalna razvojna agencija Gorenjske, 2009).

SKLEP

Gorenjska je ena izmed 12 statističnih regij v Sloveniji, katerih glavna značilnost je raznolikost, tako v geografskem kot v ekonomskem smislu. Glavne prednosti gorenjskega gospodarskega razvoja so izredno ugodna prometna lega, raznolika pokrajina, dobro razvita turistična dejavnost in ugodna izobrazbena struktura prebivalcev.

Vstop Slovenije v EU ni vplival samo na gospodarstvo Slovenije, vendar tudi na njene posamezne regije. Regionalna razvojna agencija Gorenjske (BSC d.o.o.) je tako leta 2006 izdala Regionalni razvojni program 2007-2013, ki predstavlja temeljni programski dokument na regionalni ravni. Velikost podjetij vpliva na tržno strukturo gospodarstva. Tako v Sloveniji kot na Gorenjskem je bilo leta 2008 več kot 90% mikro gospodarskih družb, sledijo jim majhna, srednja in velika podjetja, kar kaže na zadostno možnost prilagajanja tržnemu okolju. Izmed vseh 19 dejavnosti, ki so opredeljene v skladu s SKD, se podjetja v gorenjski regiji največ ukvarjajo s trgovino in popravilom oz. vzdrževanjem motornih vozil, z gradbeništvom in s predelovalno dejavnostjo. Največje odstopanje od slovenskega povprečja se kaže na področju predelovalnih dejavnosti, kjer je Gorenjska bistveno aktivnejša, zaostaja pa v strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih. Gorenjsko sestavlja 18 občin, od katerih je gospodarsko najmočnejša občina Kranj, ki zaposluje največ oseb, v njej ima sedež največ družb in ustvari tudi največ

prihodkov. Za proučevanje poslovanja družb sem uporabila kazalnike poslovanja. Kazalniki financiranja, gospodarnosti in donosnosti gospodarskih družb na Gorenjskem bistveno ne odstopajo od slovenskega povprečja, kazalniki produktivnosti in dohodkovnosti pa za povprečjem Slovenije zaostajajo, tudi povprečna mesečna bruto plača je bila na Gorenjskem nižja kot v Sloveniji. Z bolj spodbudnimi rezultati razpolaga zunanja trgovina. Na Gorenjskem je bila pokritost uvoza z izvozom precej višja kot v celotni Sloveniji. Gorenjska razpolaga z velikimi izvozniki na trge v in izven EU, kar predstavlja pomembno globalno konkurenčno prednost.

Zaposlenost je eden izmed pomembnih kazalcev razvitosti gospodarstva in pogost vir družbenih nasprotij. Stopnja aktivnosti prebivalstva je bila na Gorenjskem višja kot v Sloveniji, kar je vzpodbuden rezultat, saj aktivno prebivalstvo predstavlja celotno družbeno delovno silo. Delovno aktivno oz. zaposleno prebivalstvo se na Gorenjskem, primerjano s slovenskim povprečjem, manj ukvarja s kmetijsko dejavnostjo, v nekmetijskem sektorju je zaposlenih več oseb, v storitvenem pa manj. Ti podatki me presenečajo, saj spadajo tukajšnja kmetijska zemljišča med večja v državi, tako po povprečni velikosti kot po številu glav velike živine. Registrirana stopnja brezposelnosti kaže spodbudne rezultate politike zaposlovanja na Gorenjskem. Leta 2008 je znašala povprečno 4,4%, kar je 1,3 odst. t. manj od podatka za Slovenijo. Največ brezposelnih dosega I. izobrazbeno stopnjo, kar pomeni, da bi si brezposelne osebe tako na Gorenjskem kot v Sloveniji morale pridobiti vsaj še eno stopnjo izobrazbe, da bi lažje konkurirale na trgu dela. Trajanje brezposelnosti je v gorenjski regiji in v Sloveniji podobno. Prevladuje kratkotrajna brezposelnost, zato razmere še niso zaskrbljujoče. Temu priča tudi podatek, da je najmanj brezposelnih v skupini, kjer stanje brez dela traja dlje kot 5 let. Gledano po občinah je največ brezposelnih v občini Kranj, ki sem jo prej opredelila kot gospodarsko najmočnejšo občino v regiji.

Skozi pripravo diplomskega dela sem ugotovila, da Gorenjska ima potencial za nadaljnji razvoj regije. Največjo prednost predstavlja predvsem ugodna izobrazbena struktura prebivalstva, ki pa ni izkoriščana v celoti, saj je prisoten »beg možganov« v ostale dele Slovenije, predvsem v osrednjeslovensko regijo. Zato menim, da se mora gospodarstvo na Gorenjskem usmeriti predvsem v proizvode in storitve z visoko dodano vrednostjo. To lahko doseže tudi s pomočjo prekomejnih podjetniških in podpornih povezav (virtualne R&R skupine, čezmejni tehnološki parki, grozdi,...). Na ta način bo lahko regija zadržala tudi visoko izobražene Gorenjce v domačem okolju.

LITERATURA IN VIRI

1. Bajt, A. & Štiblar, F. (2002). *Ekonomija: ekonomska analiza in politika*. Ljubljana: GV Založba.
2. BSC - Regionalna razvojna agencija Gorenjske. Najdeno 1. avgusta 2009 na spletnem naslovu <http://www.bsc-kranj.si/>
3. Dimovski, V., Penger, S. & Žnidaršič, J. (2003). *Sodobni management*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
4. Golemanova, A., Hočevar V. & Juvančič L. (2007). *Ocena učinkov različnih politik na ekonomsko podobo regije – primer Gorenjske*. Predstavljeno na 4. konferenci DAES: »Slovensko kmetijstvo in podeželje v Evropi, ki se širi in spreminja« ki je potekala 8. - 9. novembra 2007 v Moravskih Toplicah.
5. Hrovatin, N. (2004). *Uvod v gospodarstvo*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
6. *Informacija o poslovanju gospodarskih družb in zadrug na Gorenjskem v letu 2008*. (2009). Kranj: Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve.
7. *Informacija o poslovanju gospodarskih družb v Republiki Sloveniji v letu 2008*. (2009). Ljubljana: Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve.
8. *International Labour Organization*. Najdeno 28. julija 2009 na spletnem naslovu www.ilo.org
9. Kumar, A. (2001). *Mednarodna ekonomika*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
10. Kumar, K.B., Rajan, R.G. & Zingales L. *What Determines Firm Size?* Najdeno 14. septembra 2009 na spletnem naslovu <http://faculty.chicagobooth.edu/luigi.zingales/research/papers/size.pdf>
11. *Letno poročilo 2008*. (2009). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.
12. *Mala in velika podjetja – prednosti in slabosti [poslovni-bazar.si]*. Najdeno 28. avgusta 2009 na spletnem naslovu <http://www.poslovni-bazar.si/?mod=articles&article=1290>
13. Malačič, J. (2006). *Demografija: teorija, analiza, metode in modeli*. (6. izd.) Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
14. *Poročilo za leto 2008*. (2009). Kranj: Zavod RS za zaposlovanje, območna služba Kranj.

15. *Poslovanje gospodarstva gorenjske regije v letu 2008.* (2009). Kranj: Gospodarska zbornica Slovenije, Območna zbornica za Gorenjsko.
16. Prebivalstvo, Slovenija, 31. december 2008. (2009). *Statistične informacije.* (Št. 1, 17. junij 2009). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
17. *Regionalni razvojni program Gorenjske 2007-2013.* (2006). Kranj: Regionalna razvojna agencija Gorenjske.
18. Samuelson, P. A. & Nordhaus, W. D. (2002). *Ekonomija.* (16. izd.) Ljubljana: GV Založba.
19. Senjur, M. (2001). *Makroekonomija: makroekonomija majhnega odprtega gospodarstva.* Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
20. *Slovenske regije v številkah.* (2009). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
21. *Statistični letopis Republike Slovenije 2008.* (2008). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
22. Svetlik, I. (1985). *Brezposelnost in zaposlovanje.* Ljubljana: Delavska enotnost.